

"IBERIA EXPRESS"

Elkarte politikoak Espainian

Espainia, Espainolen Foruko 16. artikulua egintzara pasatzera doa. Eta politik ekintzara pasatu nahi da oraingoan. Elkarre politikoak sortzeko eskubidea legeztatzen egingo da, Mugimenduaren barnean dihardutenentzat. Demokraziaren bidean urrats* handi bat izango omen da lege berria. Joan den udazkeneko esamesen* marmario gaia izan da, jaiotzera doan lege hau. Hala ere, eta prentsa, irrati eta telebistak esan dituztenak gorabehera,* jendea ez dakigu zenbateraino jabetu den gaiaz.

Inkesta argigarri bat

Barcelonako egunkari handi batek inkesta zabal bat egin du, ikerketa* hauetara emana den «Consulta» etxearen bidez. Galdeketa hau 1.436 laguni egin zaie, 91 udal* eta 13 probintzian. Abenduaren 5ean egin da inkesta* (Arias Navaroren telebistako mintzaldiaren ondoren: beraz, hiru egun geroago). Lau galdera egin zaizkie lagun horiei: 1. Ezagutzen duzua* dokumentua? 2. Ulertzen duzua? 3. Zer deritzazu? 4. Elkartuko zarea?

Galdetuak izan direnatarik 44%ek ez dute deus* irakurri, dokumentuaz argitara eman direnatarik. Beste 12%k laburpentxo bat irakurri du, eta 9%k tituluak baidak ez ditu ikusi. Zer ulertu duten galdetu zaienean, 45%ek ez dute erantzuten. Emandako informazioa, oso iluna ikusten dute 19%k, nahiko iluna 15%ek, argi samarra* 13%k, eta oso argia 8%k.

Gobernuak proposatzen duen legea egokia dea* une politiko honetan? Zer dio jendeak? 7%rentzat pauso handitxo da. 24%en ustez, mementorako pausorik aproposena da. Urrats ttikitxo, ostera,* 20 %rentzat. Ez dakite deus edo ez dute erantzuten galdetutako erdiek (49%k). Elkarre berriotan parte hartzeko prest daude inkestatuetarik 22%; baina 43%k ez dute parte hartuko, eta 35%ek ez dakite zer erantzun.

Zer esan nahi ote dute inkesta horretako erantzunok? Informazio mailan, herriak deus guti daki elkarre arazo honetaz. Hori bistan dago. 65%ek ez du apenas informaziorik (44% dira ezer ez dakitenak). Eta egoera horrek bi arrazoin modu ukan ditzake: jendeari bost axola* zaio, elkarreotan egin nahi den politika (bere politikatzat sentitzen ez duelako?), edo eta emandako informazio eskasak ezer guti argitu du, eta jendea ez da arazoaren garrantziaz jabetu. Dena dela, inkesta honen ondorioak nekez izan litezke baikorrak.*

Etorkizunaren gakoa

Azpitik, ba dirudi, galdera jakin batzuk dabiltzala irakiten. Norentzat izanen da, elkarre politikoetarako eman nahi den lege berria? Espainol guztientzat ala Mugimendukoentzat? Espainolen Foruaren artikulua nola eramango dira, Foru horren menpean eta zerbitzuan sortu nahi diren lege berrietara? Eta, galdera horien ondoan, hortik parean doan beste bat ere: zer autonomia eta zentzu politiko ukan* lezakete jaiotzeko diren elkarreok? Politik agintea eskuratzeko taldeak sor litezke ala ez? Taldeok kontseilari eta hizlari bakarrik izango dira, ala ekintzaile eta agintari ere izango ote dira? Eta Mugimenduaren Kontseilu Nazionalak zer autonomia eta hautabide* utziko die elkarreoi?

Eritziak

Asmo berrion aurrean, jendea jarrerak* hartuz doa. Apezpikuek hitz egin dute; prokuratore zenbaitek ere bai. Haiek, batez ere berdintasun bat eskatzen dute espainol guztientzat. «Premiazkoa da —diote apezpikuek— hirigizon denentzat politik partaidetasunerako bideak irekitzea, bakarka nahiz elkarturik nazioko politikan parte har dezaten».

Berrogei ta hamar bat prokuratorek edo prokuratore ohik* egin dute bilkura* bat. Bildutakoek eritzi ezber-

dinak zituzten. Batzuek (zenbait euskaldun tartean zela) Mendebal European ezagutzen den demokraziaren araberako* bat eskatzen zuten, hau da, politik elkarreoi alderdi politikoaren benetako balioa emanaz. Beste batzuk* gutiagorekin kontentua dira, proposatu nahi den lege berriari behinbehineko* balioa aitortuz. Diotenez, lege hau ere da orain eman daitekeena, eta heldu egin behar zaio, gerorako ditugun ahalbideak* irabazteko.

Azken ordukoak

Kontseilu Nazionalak onhartu egin du legegaiaren aurrekoa: 85 boz* alde, hiru emangabeok. Beraz, aurrea doa hori. Oreja Agirre jaunak, benetan esatekoak zirèn batzuk argi azaldu ditu: «Eskaini nahi den bidearen hestutasunengatik, espainol sail bat kanpoan geratzen* baldin bada, Estatutua amets galdu bat izanen da».

Galegozko liburuen katalogoa

Espainiako INLE (Instituto Nacional del Libro Español) delakoak galegozko liburuen katalogo bat argitara eman du. Katalanez jadanik* eginik dute hori berori.

Lau sail nagusi ditu katalogo horrek:

- galegozko liburu guztiak, gaiz eta autorez zerrendan emanak.
- galego kulturari buruz informazio gehiago edukitzeko beharrezko diren gaztelaniazko liburuen zerrenda.
- gaurko galego kulturaren dauden bildumak* edo liburu sailak.
- galego liburugintzan diharduten argitaletxeak.

1940.az geroztikako garaia da katalogatze honetan adierazten dena. Liburu multzoaren egiturari* kantitate aldetik soilik begiraturik, honako hau ematen omen du gehienetik gutienera: poesia, narratibio literatura, antzerkia, filologiazko eta linguistikazko liburuak, haurrentzako literatura, erlijioa, politikazko zientziak, ekonomia, arte ederrak, geografia, historia, etab.

Oraindik ez dugu katalogatze hau eskutan. Honen berri jakiteari interesgarri deritzagu, geurearekin konparatuz, zer berdin eta zer ez agertzen den ikusteko. Gurean, dakigunez, ez da egitura berbera nagusitzen.

Telebista, gormutuak eta besteok

Aspaldion TVEk, arratsaldeko ordu bi ta erdietan, gormutuentzat informaziozko teleaio batzuk egiten ditu egunero. Guk oso ongi deritzegu horiei; baina, geure ezjakintasunean, ez dakigu oraindik, zenbatsu* diratekeen* saio horretaz mesede hartzen duten gormutuak. Hala ere, eta hau gure aburu umiltxo basterik ez da, ez dugu uste, Espainiako gormutuak populazioaren % 35 bat direnik. Eta portzentaia hori da, hain zuzen, euskaldun, galego eta katalanen artean, gaztelaniaz* beste hizkuntza batez mintzo garenona. Hiru hizkuntzotako mintzatzailer talde bakoitza, gainera, Espainia osoko gormutuak baino ugriago datekeelakoan gaude.

Dakusagunez,* beraz, hizkuntz bereizkeria* honetan, katalan, galego eta euskaldunok are* mutuek baino eskubide eskasagoak ditugu. Baina hori bai, espainol guztiak, horregatik*, berdinak dira eta eskubide berberak dituzte, agian* diferentki hitz egitekoa izan ezik.

dezaten, daien
die, deutse
ditzake, daikez
lezakete, leikee
litezke, leitekez
zaie, jake
zaio, jake
zaizkie, jakez

Kazetariak:

Joanes GOIA
Patxi URTIAGA